

Gaudete et exsultate Verheugt u en juicht

Exhortatie van Paus Franciscus over de roeping tot heiligheid in de hedendaagse wereld.

19 maart 2018

Inspiratieavond 2 september 2020, 20 uur Titus Brandsmahuis

De kern van deze brief van de Paus is dat heiligheid alledaags is en haalbaar voor iedere gelovige die op God vertrouwt.

Het doel van de Paus is om opnieuw de roeping tot heiligheid te laten klinken en te proberen deze vorm te geven in de huidige context. Daarbij geeft hij de risico's aan, de uitdagingen en de mogelijkheden. God wil dat wij heilig zijn en Hij verwacht niet dat wij ons tevreden stellen met een middelmatig, verwaterd en onsamenhangend bestaan. God vraagt veel van ons en biedt ons het ware leven, het geluk waarvoor wij geschapen zijn. Streven naar heiligheid is dus een weg om gelukkig te worden in ons leven.

1. De roeping tot heiligheid

We hoeven onze weg niet alleen te gaan. Er zijn veel mensen die getuigen van een leven in navolging van Christus. In de Bijbel worden ze genoemd, maar ook in ons dagelijks leven komen we ze tegen: onze eigen moeder of oma, vrienden en bekenden die ondanks hun onvolmaaktheden een leven leiden dat God welgevallig is. We voelen ons in liefde verbonden met mensen die al bij God zijn. Ook zij beschermen, dragen en ondersteunen ons, die heilige, hemelse gemeenschap.

Heiligen zijn de mensen die in hun leven een weerspiegeling zijn van de aanwezigheid van God. De heiligheid is het mooiste gezicht van de Kerk. Maar ook buiten de katholieke kerk zijn tekens van Gods aanwezigheid te vinden in bijzondere mensen.

De Heer roept ieder van ons tot heiligheid: Weest heilig, omdat Ik heilig ben! Ieder mens mag daarin zijn eigen weg vinden om het beste uit zichzelf naar boven te laten komen. Je moet niet proberen iets te imiteren dat niet voor jou is bedoeld. Iedereen heeft zijn eigen weg.

Wij zijn allen geroepen heilig te zijn door in liefde te leven en ieder in de bezigheden van iedere dag, daar waar hij zich bevindt, een eigen getuigenis af te leggen.

Ben je een Godgewijde religieus of religieuze?

Wees dan heilig door met vreugde je gave te beleven.

Ben je gehuwd?

Wees dan heilig door lief te hebben en te zorgen voor je echtgenoot of echtgenote, zoals Christus met de Kerk heeft gedaan.

Ben je arbeider? Wees dan heilig door op een eerlijke en bekwame wijze je werk te verrichten ten dienste van je broeders en zusters.

Ben je papa of mama of oma of opa?

Wees dan heilig door kinderen geduldig te leren Jezus te volgen.

Heb je gezag?

Wees dan heilig door te strijden ten gunste van het algemeen welzijn en af te zien van je persoonlijke belangen.

Deze heiligheid zal groeien door kleine gebaren: niet roddelen, luisteren naar je kind, bidden, aandacht voor degene die je ontmoet, etc.

Het is aan ons om te ontdekken wat de boodschap van Jezus is voor ons leven.

Heiligheid betekent je met lichaam en ziel inzetten voor de komst van Gods Rijk van liefde, gerechtigheid en vrede voor allen. Het is dus niet dat je stilletjes in je eigen huis moet blijven bidden en alle ontmoeting en activiteiten moet vermijden om heilig te zijn. Integendeel.

We zijn geroepen om te midden van de activiteiten de contemplatie te beleven. Er is een balans nodig tussen actie en contemplatie, balans tussen van betekenis zijn voor de wereld en de mensen die we ontmoeten en het zoeken van de stilte en het luisteren naar God. Want in de relatie met God vinden we onze beweegredenen terug die ons ertoe aanzetten onze taken te vervullen. De Paus waarschuwt voor de verleidingen van steeds nieuwe technologie, de aantrekkingskracht van reizen, de aanbiedingen op het gebied van consumptie en het verabsoluteren van de vrije tijd, waardoor er soms geen ruimte is voor het laten klinken van de stem van God. We richten ons teveel op kortstondig vertier en snelle genoegens. Daar heeft onze zending onder te lijden.

Wees niet bang voor de heiligheid, zegt de Paus. Zij zal je geen krachten, leven en vreugde ontnemen. Van God afhankelijk zijn, bevrijdt ons van slavernij en brengt ons ertoe onze waardigheid te erkennen.

2. Twee subtiele vijanden van de heiligheid

Gnosticisme

Door een beroep op kennis en de persoonlijke ervaring wordt met grote zekerheid beweert wie en hoe God is. Het mysterie van God verdwijnt. Er is geen oog voor de lichamelijke en het lijden van Christus en in zijn voetsporen het lijden van iedere mens. Gnosticisme keert zich tegen een diversiteit van denkbeelden, is tegen de Drie-eenheid en tegen de menswording van Christus. De zekerheid van de eigen kennis geeft geen ruimte aan het geloof van de mens die weet dat zijn kennis van God beperkt is en dat we afhankelijk zijn van Gods Geest om te weten wat God van ons vraagt. Gnosticisme is een grote ketterij die veel aanhangers heeft. Alles willen beredeneren en tegelijk de pijn en het lijden van mensen ontkennen

kenmerkt het gnosticisme. God is het hoge, heilige buiten ons en onze wereld.

Pelagianisme

In de loop der tijd begonnen velen te erkennen dat kennis ons niet beter of heilig maakt, maar dat het gaat om het leven dat wij leiden. Dit leidde echter tot een andere ketterij. Het hangt van onze wil, van onze persoonlijke krachtinspanning af of we heilig worden of niet. Dit is pelagianisme: alle macht aan de menselijke wil. Gods barmhartigheid en genade verdwijnt naar de achtergrond. De mens wordt gezien als een soort supermens, die alles kan als hij het maar sterk genoeg wil. We voelen ons dan niet langer afhankelijk van Gods goedheid. We hebben Hem niet nodig.

Het medicijn tegen pelagianisme is liefde voor God en voor je broeders en zusters.

3. In het licht van de meester

Jezus heeft in al zijn eenvoud uitgelegd wat heilig zijn is en Hij heeft dat gedaan toen Hij ons de zaligsprekingen heeft nagelaten (Mt. 5, 3-12 en Lc. 6, 20-23). Je wordt een goede christen als je doet wat Jezus zegt in de Bergrede (Mt. 5, 6 en 7).

Gelukkig of zalig is een synoniem van heilig: de persoon die trouw is aan God en zijn woord beleeft, bereikt het geluk door zichzelf te geven. De zaligsprekingen reiken ons een stijl van leven aan die ingaat tegen de stroom van onze wereld. In het kort zeggen ze:

1. Arm zijn in het hart, dat is heiligheid: een sober en eenvoudig bestaan
2. Reageren met nederige zachtmoedigheid, dat is heiligheid: niet veroordelen, maar mild zijn.
3. Weten te huilen met de ander, dat is heiligheid: het kruis aanvaarden
4. Hongerig en dorstig de gerechtigheid zoeken, dat is heiligheid: oog en oor voor de armen en de kwetsbaren.
5. Kijken en handelen met barmhartigheid, dat is heiligheid: geven en vergeven zoals God ons geeft en vergeeft.
6. Een hart vrij houden van alles wat de liefde bezoedelt, dat is heiligheid: God en de naaste liefhebben
7. vrede stichten rondom ons, dat is heiligheid: niemand buitensluiten en ook binnensluiten de mensen met wie we moeite hebben.
8. Iedere dag de weg van het evangelie aanvaarden, ook al levert dat problemen op, dat is heiligheid: het is een moeilijke weg waarop lijden niet te vermijden is, maar juist dat is een bron van groei.

In Matteüs 25, 31-46 komt Jezus terug op de zaligsprekingen en geeft Hij ons een hele concrete gedragsregel op grond waarvan wij geoordeeld zullen worden: "Ik had honger en je hebt Mij te eten gegeven, Ik had dorst en je hebt Mij te drinken gegeven, Ik was vreemdeling en je hebt Mij opgenomen, Ik was naakt en je hebt Mij gekleed, Ik was ziek en je hebt Mij bezocht, Ik was in de gevangenis en je hebt Mij bezocht."

In de oproep van Christus om Hem te herkennen in de armen en de lijdenden openbaart zich het hart zelf van Christus, zijn gevoelens en diepste keuzes, waaraan iedere heilige zich tracht te conformeren. Het maakt duidelijk dat barmhartigheid het kloppend hart is van het evangelie. Het steeds weer lezen van en bidden met de zaligsprekingen en van Mt.25 zullen ons goed doen en ze zullen ons echt gelukkig maken.

4. Enkele kenmerken van heiligheid in de huidige wereld

De Paus ziet in onze cultuur:

- een nerveuze en hevige onrust die ons verdeelt en verzwakt;
- gemakzuchtige, door consumptiedwang gekenmerkte en egoïstische geestelijke lusteloosheid (acedia);
- individualisme;
- en zeer veel vormen van valse spiritualiteit zonder ontmoeting met God die de huidige religieuze markt beheersen.

Als tegenwicht tegen deze tendensen in onze cultuur stelt de Paus vijf kenmerken voor een model van heiligheid:

1. standvastig gericht blijven op God, die ons liefheeft en steunt

de innerlijke vastberadenheid, die een werk van de genade is, behoedt ons ervoor ons te laten meeslepen door het geweld dat het maatschappelijk leven binnendringt, door onze eigen agressie, door netwerken van verbaal geweld op internet.

Deze houding veronderstelt een hart waarin door Christus vrede is gesticht, dat vrij is van agressiviteit die voortkomt uit een te groot ego. Dit kan als ons leven stevig gevestigd is op de Heer.

2. Leven met vreugde en gevoel voor humor

De heilige straalt een positieve geest uit, rijk aan hoop. Ook ten tijde van lijden is de zekerheid door God bemind te worden een onderstroom die vreugde geeft. God wil dat we positief, dankbaar en niet te gecompliceerd zijn. Het is de vreugde die men in de gemeenschap beleeft en die ons in staat stelt te genieten van het goede van anderen.

3. Durf en enthousiasme

Durf en evangeliserend elan dat een teken achterlaat in deze wereld. Het vuur dat ervoor zorgt dat de apostelen de wereld intrekken om Jezus Christus te verkondigen, dat brengt heiligheid. Laten wij onze broosheid erkennen, maar laten wij toe dat Jezus deze in zijn handen neemt en ons uitzendt.

We mogen niet denken dat het geen zin heeft om te proberen de dingen te veranderen, of onverschillig worden voor het kwaad. De Kerk heeft bevlogen mensen nodig. Laten wij in iedere situatie toe dat de heilige Geest ons naar de geschiedenis doet kijken vanuit het perspectief van de verrezen Jezus. Zo zal de Kerk in plaats van moe te worden verder kunnen gaan door de verrassingen van de Heer te verwelkomen.

4. Heiliging is een gemeenschappelijke weg

Leven samen met anderen is een weg van geestelijke groei. Het Woord samen delen en samen de Eucharistie vieren maakt ons meer tot broeders en zusters en verandert ons langzamerhand in een heilige en missionaire gemeenschap. De gemeenschap die let op de kleine details van de liefde, waarin de leden voor elkaar zorgen en een open en evangeliserende ruimte vormen, is de plaats van de aanwezigheid van de Verrezene, die haar heiligt volgens het plan van de Vader.

5. Voortdurend gebed

De heilige is een persoon met een biddende geest, die behoefte heeft om met God te communiceren. Daarvoor zijn er momenten nodig om alleen te zijn met God. In de stilte onderscheiden we de wegen van heiligheid die de Heer ons voorhoudt. Voor iedere leerling is het onontbeerlijk bij de Meester te zijn, naar Hem te luisteren, van Hem te leren, steeds te leren.

5. Geestelijke strijd, waakzaamheid en onderscheiding

Het christelijk leven is een voortdurende, maar mooie strijd, omdat het ons in staat stelt iedere dag te vieren dat de Heer in ons leven overwint.

Het is een strijd:

- tegen de wereld en de wereldse mentaliteit, die ons bedriegt, ons afstompt en ons middelmatig maakt, zonder inzet en zonder vreugde
- tegen de eigen broosheid en de eigen neigingen, als luiheid, wellust, afgunst, jaloezie, enz.
- tegen de duivel, de vorst van het kwaad.

Juist de overtuiging dat deze boosaardige macht midden onder ons is, maakt het ons mogelijk te begrijpen waarom het kwaad soms zoveel destructieve kracht heeft. Laten we dus niet denken dat het een mythe is, een voorstelling, een symbool, een figuur of een idee. Als we zijn reële bestaan niet erkennen, worden we minder waakzaam en vergiftigt hij ons met haat, met droefenis, met afgunst en ondeugden.

De ontwikkeling van het goede, de geestelijke rijping en de groei van de liefde zijn het beste tegenwicht aan het kwaad.

Hoe weet je of iets komt van de heilige Geest of dat het afkomstig is van de geest van de wereld of de geest van de duivel? Het vraagt om onderscheiding door middel van intelligentie, gezond verstand maar vooral is onderscheiding een gave waarom je moet vragen.

De wereld presenteert ons veel handelingsmogelijkheden en ze lijken allemaal waardevol en goed. Soms zappen we op drie schermen tegelijk. Zonder wijsheid worden we als marionetten die ten prooi vallen aan de trends van het moment. Soms gebeurt het omgekeerde en worden we verleid tot starheid en rigiditeit en verhinderen we dat de adem van de Geest werkt. Motto is: Onderzoek alles en behoud het goede!

Maria zal ons dragen en troosten op onze weg naar heiligheid. Met haar kunnen we spreken zonder veel woorden. Een wees gegroet is voldoende.

Laten we vragen, zegt de Paus tot slot, dat de heilige Geest in ons een intens verlangen stort om heilig te zijn tot meerdere eer van God en laten wij elkaar hierin bemoedigen. Zo zullen wij een geluk delen dat we wereld ons niet zal kunnen ontnemen.